

DECIZIE

27 aprilie 2016

mun. Chişinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
lărgit al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele ședinței
Judecători

Valeriu Doagă
Sveatoslav Moldovan, Galina Stratulat,
Dumitru Mardari, Iuliana Oprea

judecând recursurile declarate de Asociația Obștească „Oficiul Republican al Drepturilor de Autor” împotriva deciziei Curții de Apel Chişinău din 09 iunie 2015 și Societatea cu Răspundere Limitată „Tele-Crio” împotriva deciziei suplimentare a Curții de Apel Chişinău din 01 decembrie 2015,

în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată a Asociației Obștești „Oficiul Republican al Drepturilor de Autor” împotriva Societății cu Răspundere Limitată „Tele-Crio” privind constatarea încălcării drepturilor de autor și a drepturilor conexe, încasarea remunerației compensatorii și repararea prejudiciului moral,

CONSTATĂ :

La 05.12.2013, AO „Oficiul Republican al Drepturilor de Autor” a depus cerere de chemare în judecată împotriva SRL „Tele-Crio” solicitând constatarea încălcării de către SRL „Tele-Crio” a drepturilor de autor și a drepturilor conexe a autorilor și interpreților reprezentați de AO „Oficiul Republican al Dreptului de Autor”; încasarea remunerației compensatorii ce decurge din dreptul de autor și drepturile conexe în valoare de 500 000 lei; încasarea prejudiciului moral în valoare de 1 000 000 lei; obligarea SRL „Tele-Crio” să prezinte numărul total de abonați cărora le-a prestat servicii și costul abonamentului pentru fiecare abonat în parte din data de 11 decembrie 2012 până în prezent; încasarea cheltuielilor de judecată.

În motivarea acțiunii, reclamanta a indicat, că reprezintă o organizație de gestiune colectivă a drepturilor de autor și drepturilor conexe care a fost înregistrată la Ministerul Justiției al RM pe data de 10 mai 2012, iar potrivit certificatului de înregistrare, i-a fost atribuit codul fiscal nr. 1012620003612. Potrivit deciziei nr. 2/2146 din 05 mai 2012 a Agenției de Stat pentru Proprietatea Intelectuală a RM publicată în Monitorul Oficial al RM la 11 decembrie 2012, AO „Oficiul Republican al Dreptului de Autor” a fost avizată în conformitate cu Legea nr. 139/2010 privind dreptul de autor și drepturile conexe publicată în Monitorul Oficial al RM nr. 191-193, în calitate de organizație de gestiune colectivă a autorilor, interpreților și producătorilor de fonograme și video-grame, cu dreptul de a elibera beneficiarilor licențe pentru următoarele categorii de drepturi: dreptul la comunicarea publică prin eter și cablu; dreptul la comunicarea publică prin internet; dreptul la retransmiterea prin eter și cablu.

Susține că decizia cu privire la avizarea organizațiilor de gestiune colectivă a drepturilor patrimoniale de autor și/sau conexe a intrat în vigoare la momentul publicării în Monitorul Oficial al RM. Din 11 decembrie 2012 și pînă în prezent SRL „Tele-Crio” în baza autorizației de retransmitere eliberată de Consiliul Coordonator al Audiovizualului Seria AB 000081 din 03 iulie 2009, nr. 365 din 10 martie 2011, valabilă pînă la 03 iulie 2015, prin distribuirea de servicii cu emisia prin cablu care retransmite diferite posturi inclusiv muzicale, a difuzat și a valorificat ilegal opere protejate a mii de autori/interpreți inclusiv a membrilor AO „Oficiul Republican al Dreptului de Autor” pe care îi reprezintă.

Astfel, menționează reclamanta că radiodifuzorul în acest caz are obligația de a încheia contract de autor pentru operele utilizate în propriile servicii de programe, iar distribuitorul (operatorul de cablu) are obligația de a încheia contracte cu radiodifuzorii sau direct cu titularul dreptului de autor pentru retransmitere, iar lipsa încheierii acestor contracte denotă faptul că a avut loc o violare și o valorificare ilegală a drepturilor de autor și a drepturilor conexe.

Prin urmare, în lipsa unui consimțământ exprimat în baza unui contract de autor așa cum stipulează prevederile legale, se constată cert faptul încălcării de către pîrît a dreptului de autor al autorilor și interpreților reprezentați de AO „Oficiul Republican al Dreptului de Autor” în rezultatul valorificării ilegale a operelor ce aparțin ultimilor.

La 07 iunie 2013, AO „Oficiul Republican al Dreptului de Autor” a expediat în adresa pîrîtului o pretenție prin care a solicitat respectarea Legii nr. 139/2010 privind dreptul de autor și drepturile conexe prin încheierea unui contract de autor și achitarea renumerației pentru încălcarea drepturilor autorilor și interpreților, dar din motive necunoscute și lipsei cărorva acțiuni din partea pîrîtului acest fapt nu a avut loc.

Prin hotărîrea Judecătorei Criuleni din 05 ianuarie 2015, acțiunea AO „Oficiul Republican al Drepturilor de Autor” a fost admisă parțial. S-a constatat că SRL „Tele-Crio” a încălcat drepturile de autor și drepturile conexe a autorilor/interpreților membri ai AO „Oficiul Republican al Dreptului de Autor”. S-a încasat de la SRL „Tele-Crio” în beneficiul AO „Oficiul Republican al Dreptului de Autor” prejudiciul material cauzat în cuantum de 500 000 lei cît și cheltuielile legate de judecarea pricinii în sumă de 200 lei, în total 500 200 lei. În rest acțiunea a fost respinsă ca neîntemeiată.

În motivarea hotărîrii, instanța de fond a aplicat prevederile art. 18 alin. (2) și (3) din Codul audiovizualului, art. 11 alin. (1) lit. a)-k), alin. (3) și (5), art. 55 alin. (1) și (2), art. 63 alin. (1) și (2) al Legii cu privire la drepturile de autor și conexe nr. 139 din 02.07.2010, menționînd că pîrîtul, avînd calitatea de radiodifuzor, efectuînd retransmisia unui amplu serviciu de programe în lipsa contractului încheiat cu titularii drepturilor de autor și conexe sau cu reprezentantul lor, a încălcat drepturile ultimilor protejate de lege și a cauzat reclamantului un prejudiciu material care poate fi compensat prin echivalent bănesc egal cu 500 000 lei.

Referitor la cerința de reparare a prejudiciului moral, instanța de fond a conchis că este neîntemeiată, deoarece reclamanta nu a indicat cărui autor sau interpret i s-a încălcat acest drept și în ce se exprimă acest prejudiciu moral.

La 03.02.2015, SRL „Tele-Crio” a declarat apel împotriva hotărîrii instanței de fond, solicitînd admiterea apelului, casarea hotărîrii Judecătorei Criuleni din 05 ianuarie 2015 și emiterea unei noi hotărîri prin care acțiunea să fie respinsă ca neîntemeiată.

În motivarea apelului, apelanta a invocat aplicarea eronată a normelor de drept material și aprecierea unilaterală a probelor în folosul reclamantului-intimat.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 09 iunie 2015, a fost admis apelul declarat de SRL „Tele-Crio”, casată hotărârea Judecătorei Criuleni din 05 ianuarie 2015 și emisă o hotărâre nouă de respingere a acțiunii ca fiind neîntemeiată.

Pentru a hotărî astfel, instanța de apel a conchis că motivele invocate de apelant și-au găsit reflectare de fapt în probele acumulate la materialele dosarului, argumentele formulate în cererea de apel fiind întemeiate.

La 20.10.2015, SRL „Tele-Crio” a depus în adresa instanței de apel cerere privind emiterea unei decizii suplimentare referitoare la încasarea cheltuielilor de judecată.

Nefiind de acord cu decizia instanței de apel, la 27.11.2015, AO „Oficiul Republican al Dreptului de Autor” a contestat-o cu recurs, solicitând admiterea acestuia și casarea deciziei Curții de Apel Chișinău din 09 iunie 2015 ca fiind ilegală și neîntemeiată.

În motivarea recursului, recurenta a invocat interpretarea eronată a normelor de drept material, în speță a prevederilor art. 37 din Legea privind dreptul de autor și conexe, precum și neaplicarea prevederilor art. 48 alin. (11) din aceeași lege.

Susține că retransmisia unui serviciu de programe în lipsă de contract încheiat cu radiodifuzorul, distribuitorul de servicii sau cu un alt titular de drepturi asupra serviciului de programe retransmis, constituie încălcarea drepturilor de autor și a drepturilor conexe și se sancționează corespunzător.

La 01 decembrie 2015, Curtea de Apel Chișinău a emis decizia suplimentară prin care a încasat de la AO „Oficiul Republican al Dreptului de Autor” în beneficiul SRL „Tele-Crio” taxa de stat în mărime de 500 lei. În rest, cererea SRL „Tele-Crio” a fost respinsă.

La 27.01.2016, avocatul Iorga Iulian în interesele SRL „Tele-Crio” a depus referință pe marginea recursului declarat de AO „Oficiul Republican al Dreptului de Autor” împotriva deciziei instanței de apel din 09.06.2015, solicitând recunoașterea acestuia ca inadmisibil.

Potrivit art. 440 alin. (2) CPC, recursul înaintat de de AO „Oficiul Republican al Dreptului de Autor” a fost considerat admisibil și transmis spre examinare într-un complet din 5 judecători.

La 11.03.2016, SRL „Tele-Crio” a depus recurs împotriva deciziei suplimentare a Curții de Apel Chișinău din 01 decembrie 2015, solicitând admiterea lui, casarea deciziei în partea respingerii cererii cu privire la compensarea cheltuielilor pentru asistența juridică și emiterea unei noi soluții de admitere a acestui capăt de cerere integral.

În motivarea recursului, recurenta a invocat că instanța de apel a reținut greșit faptul că SRL „Tele-Crio” nu ar fi formulat la judecarea apelului cerința cu privire la compensarea cheltuielilor de asistență juridică.

Potrivit art. 440 alin. (2) CPC, recursul înaintat de AO „Oficiul Republican al Dreptului de Autor” a fost considerat admisibil și transmis spre examinare într-un complet din 5 judecători.

Potrivit art. 444 CPC, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Judecând recursurile declarate împotriva deciziilor date în instanța de apel și verificând, în limitele invocate în recursuri și în baza referinței depuse de intimat, legalitatea deciziilor atacate, Colegiul conchide că recursurile declarate urmează să fie admise, pornind de la următoarele.

Conform art. 445 alin (1) lit. c) CPC, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să-l admită și să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită pricina spre rejudecare în instanța de apel în toate cazurile în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție reține că la adoptarea deciziilor contestate, nu au fost constatate și elucidate pe deplin circumstanțele importante pentru soluționarea pricinii în fond, situație ce impune rejudecarea cauzei, or, din acest motiv, instanța de recurs este în imposibilitate de a se expune privitor la corectitudinea aplicării normelor de drept material, atunci când fondul a fost cercetat superficial.

În conformitate cu art. 373 alin. (1) și (2) CPC, instanța de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referințelor și obiecțiilor înaintate, legalitatea și temeinicia hotărîrii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt și aplicarea legii în primă instanță, precum și verifică circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărîrea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite, dar care au importanță pentru soluționarea pricinii, apreciază probele din dosar și cele prezentate.

Potrivit materialelor cauzei, reclamanta AO „Oficiul Republican al Dreptului de Autor” a acționat în judecată SRL „Tele-Crio”, solicitînd constatarea încălcării drepturilor de autor și a drepturilor conexe, încasarea remunerației compensatorii și repararea prejudiciului moral, din motiv că pîrîta valorifică piesele autorilor și interpreților pe care îi reprezintă reclamanta prin retransmiterea prin cablu a diferitor posturi, fără încheierea contractelor.

Instanța de fond a admis parțial acțiunea reclamantei.

Instanța de apel a casat soluția instanței de fond și a emis o hotărîre nouă de respingere a acțiunii ca nefondate.

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră ilegală decizia instanței de apel pornind de la următoarele.

Astfel, după cum rezultă din esența cauzei deduse judecării, reclamanta a pretins încasarea remunerației pentru valorificarea ilegală a operelor, care a dus la încălcarea drepturilor de autor și conexe.

Potrivit art. 2 lit. b) din Codul audiovizualului, retransmisie constituie captare și transmitere simultană a serviciilor de programe sau a unor părți importante din asemenea servicii, prin orice mijloace tehnice, în integralitatea lor și fără nici o modificare, difuzate de radiodifuzori și destinate recepționării de către public.

În conformitate cu prevederile art. 2 lit. f) din Codul audiovizualului, distribuitor de servicii este orice persoană juridică ce pune la dispoziție publicului o ofertă de servicii de programe prin orice mijloc de comunicație electronică, inclusiv prin satelit, cablu sau eter, retransmise pe bază de relații contractuale cu radiodifuzorii ori cu alți distribuitori.

În limita acțiunii de retransmisie, o noțiune similară este reglementată și în Legea dreptului de autor, care în art. 3 conține definiția următoare: retransmitere - difuzarea simultană, prin eter sau prin cablu, de către o organizație de difuziune prin eter sau prin cablu a emisiunilor unei alte organizații de difuziune prin eter sau prin cablu.

Conform art. 18 alin. (1) din Codul audiovizualului, transmisia și retransmisia serviciilor de programe se efectuează cu respectarea obligatorie a drepturilor de autor și a drepturilor conexe, în conformitate cu legislația privind dreptul de autor și drepturile conexe.

(2) Radiodifuzorii sînt obligați să încheie contracte, fie direct cu titularii drepturilor de autor și drepturilor conexe, fie cu reprezentanții acestora sau cu organizațiile de gestiune colectivă a dreptului de autor și/sau a drepturilor conexe, potrivit împuternicirilor și licențelor deținute.

(3) Retransmisia unui serviciu de programe în lipsă de contract încheiat cu radiodifuzorul, distribuitorul de servicii sau cu un alt titular de drepturi asupra serviciului de programe retransmis constituie încălcare a drepturilor de autor și a drepturilor conexe și se sancționează în modul corespunzător.

Prin urmare, Colegiul conchide că instanța de apel eronat a aplicat speței prevederile art. 18 alin. (2) și (3) din Codul audiovizualului, atunci cînd a reținut că, între mai multe posturi de televiziune în calitate de radiodifuzori și SRL „Tele-Crio” în calitate de operator, au fost încheiate contracte, conform cărora radiodifuzorii au acordat operatorului dreptul de a retransmite programele posturilor de televiziune beneficiarilor care au acces la rețeaua TV prin cablul a distribuitorului cu parametri tehnici indicați, iar potrivit acestor contracte, radiodifuzorii au garantat că sunt posesorii grilei de programe și al drepturilor de autor al emisiunilor proprii pe care le transmit către SRL „Tele-Crio”.

Or, deși instanța de apel just a conchis că SRL „Tele-Crio” retransmite prin cablu programele posturilor de televiziune în integralitatea lor și fără nici o modificare, difuzate de radiodifuzori și destinate recepționării de către public, acest fapt nu scutește distribuitorul de servicii de obligativitatea respectării drepturilor de autor și a drepturilor conexe.

În acest sens, prevederile art. 11 alin. (1) lit. h) din Legea dreptului de autor și a drepturilor conexe nr. 139 din 02.07.2010, expres stabilește că autorul sau alt titular al dreptului de autor are dreptul exclusiv să efectueze, să permită sau să interzică valorificarea operei, inclusiv prin retransmiterea simultană și fără modificări, prin eter sau prin cablu, a operei transmise prin eter sau prin cablu.

Respectiv, chiar și distribuitorii de servicii sunt obligați să respecte drepturile de autor și conexe prin achitarea remunerației echitabile titularilor acestor drepturi.

În contextul dat, Colegiul conchide că instanța de apel eronat a statuat că prima instanță neîntemeiat s-a pronunțat în favoarea admiterii acțiunii, reținînd în sarcina SRL „Tele-Crio” responsabilitatea pentru valorificarea operelor incluse în serviciul de programe ale radiodifuzorului, în situația în care ultimul, în calitate de distribuitor de servicii, a valorificat doar drepturile exclusive conexe ale radiodifuzorului în ceea ce privește retransmisia programelor sale.

Or, este greșită concluzia cum că SRL „Tele-Crio” a valorificat doar dreptul exclusiv de retransmisie a emisiunilor radiodifuzorilor simultan, integral și nemodificat, fără a valorifica alte drepturi de autor sau conexe, la care pretinde AO „Oficiul Republican al Drepturilor de Autor”.

Potrivit art. 11 alin. (2) din Legea dreptului de autor și a drepturilor conexe nr. 139 din 02.07.2010, autorul sau alt titular al drepturilor patrimoniale exclusive de autor are dreptul la o remunerație echitabilă. Cuantumul și modul de achitare a remunerației de autor pentru fiecare caz și mod de valorificare a operei se stabilesc în contractul de autor sau în contractele pe care organizațiile de gestiune colectivă a drepturilor patrimoniale le-au încheiat cu utilizatorii.

Pornind de la prevederile legale evocate, Colegiul constată că în vederea respectării drepturilor de autor și a drepturilor conexe, de către prestatorii de servicii urmează să fie încheiate contracte cu organizațiile de gestiune colectivă a drepturilor

patrimoniale care să reglementeze mărimea remunerației datorate pentru valorificarea operelor.

Or, potrivit art. 11 alin. (5) al legii citate, dreptul de retransmisie prin cablu prevăzut la alin. (1) lit. h) se exercită exclusiv prin intermediul unei organizații de gestiune colectivă a drepturilor patrimoniale.

Astfel, instanța de apel urmează să stabilească circumstanțele legate de încheierea contractului de autor între părțile litigioase sau motivele lipsei acestuia.

În același timp, lipsa contractului între prestatorul de servicii și organizația de gestiune colectivă a drepturilor patrimoniale se interpretează ca încălcare a drepturilor de autor și a drepturilor conexe.

La caz, în dependență de motivele lipsei contractului de autor, instanța de apel necesită să stabilească natura pretențiilor înaintate de reclamantă.

În contextul dat, Colegiul reține că AO „Oficiul Republican al Drepturilor de Autor” a solicitat constatarea încălcării de către SRL „Tele-Crio” a drepturilor de autor și a drepturilor conexe a autorilor și interpreților reprezentați de AO „Oficiul Republican al Dreptului de Autor”, precum și încasarea remunerației compensatorii ce decurge din dreptul de autor și drepturile conexe în valoare de 500 000 lei.

În acest sens, la soluționarea justă a litigiului, au aplicabilitate normele legale care reglementează despăgubirile ce urmează a fi încasate în cazul încălcării drepturilor de autor și a drepturilor conexe.

Potrivit art. 63 alin. (1) din Legea dreptului de autor și a drepturilor conexe nr. 139 din 02.07.2010, în cadrul procedurilor judiciare inițiate în privința încălcării dreptului de autor, a drepturilor conexe sau a altor drepturi protejate de prezenta lege, persoanele specificate la art. 55 alin. (2) pot solicita instanțelor de judecată sau altor organe competente, după caz, recunoașterea drepturilor lor, constatarea încălcării acestora și repararea prejudiciului prin stabilirea unor despăgubiri.

(2) Instanța de judecată, la stabilirea despăgubirii, va ține cont de necesitatea:

- a) restabilirii situației existente pînă la violarea dreptului și a încetării acțiunilor care comportă violarea dreptului sau creează pericolul violării lui;
- b) recuperării pierderilor, inclusiv a beneficiului ratat, suportate de partea lezată;
- c) perceperii profitului obținut ilegal de persoana care a violat drepturile;
- d) achitării unei compensații de la 500 pînă la 500000 lei pentru dreptul încălcat.

(3) Atunci cînd violatorul a comis o încălcare neintenționat sau neavînd motive rezonabile să cunoască acest lucru, instanța de judecată poate stabili despăgubiri sub formă de taxe forfetare, cum ar fi cel puțin suma remunerației sau a tarifului pe care ar fi datorat-o violatorul dacă ar fi fost autorizat prin licență să valorifice dreptul în cauză.

Astfel, instanța de apel urmează să constate atît natura pretențiilor înaintate de reclamantă, cît și suportul lor legal. Or, după cum atestă actele cauzei, AO „Oficiul Republican al Dreptului de Autor” a solicitat încasarea de la SRL „Tele-Crio” încasarea remunerației compensatorii în valoare de 500 000 lei, iar instanța de fond a dispus încasării suma solicitată, fără a motiva necesitatea unui atare quantum prin prisma caracterului real, necesar și rezonabil.

Or, primordial la stabilirea cuantumului despăgubirii, este constatarea de către instanța de judecată a faptului dacă încălcarea este neintenționată sau fără motive rezonabile de a cunoaște acest lucru, situație în care se pot stabili despăgubiri sub formă de taxe forfetare.

Prin urmare, în temeiul art. 373 alin. (2)-(4) CPC, instanța de apel urma să supună aprecierii și să verifice circumstanțele menționate și care au importanță pentru justa soluționare a pricinii.

Toate aceste circumstanțe urmează a fi supuse aprecierii, deoarece constituie un aspect determinant în justa soluționare a litigiului.

Referitor la recursul declarat de SRL „Tele-Crio” împotriva deciziei suplimentare a Curții de Apel Chișinău din 01 decembrie 2015, instanța de recurs reține că acesta urmează a fi admis, deoarece decizia recurată vizează cheltuielile de judecată, iar încasarea acestora în beneficiul uneia din părți sunt direct influențate de soluția litigiului în fond.

În consecință, instanța de recurs conchide că, instanța de apel, care are atribuții de dezvoltare devolutivă a fondului cazului la judecarea apelului, nu a constatat și elucidat toate aceste circumstanțe importante pentru soluționarea pricinii în fond, și, ca urmare, a pronunțat o soluție ilegală.

Astfel, fiind prezente motivele de casare a deciziei, prevăzute de art. 432 CPC, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit va admite recursurile declarate, cu restituirea pricinii spre rejudecare în instanța de apel.

La rejudecarea pricinii, instanța urmează să țină cont de omisiunile indicate în prezenta decizie, să verifice toate circumstanțele ce prezintă importanță pentru soluționarea corectă a litigiului, să aprecieze sub toate aspectele, complet și obiectiv, conform exigențelor art. 130 CPC, probele administrate în dosar și, în dependență de situația stabilită, să adopte o hotărâre legală și întemeiată.

Ținând cont de cele indicate, conform art. 445 alin. (1) lit. c) al Codului de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție,

DECIDE:

Se admit recursurile declarate de Asociația Obștească „Oficiul Republican al Drepturilor de Autor” și Societatea cu Răspundere Limitată „Tele-Crio”.

Se casează decizia Curții de Apel Chișinău din 09 iunie 2015 și decizia suplimentară a Curții de Apel Chișinău din 01 decembrie 2015, în cauza civilă la cererea de chemare în judecată a Asociației Obștești „Oficiul Republican al Drepturilor de Autor” împotriva Societății cu Răspundere Limitată „Tele-Crio” privind constatarea încălcării drepturilor de autor și a drepturilor conexe, încasarea remunerației compensatorii și repararea prejudiciului moral și cauza se remite la rejudecare în Curtea de Apel Chișinău într-un alt complet.

Decizia nu se supune nici unei căi de atac.

Președintele ședinței

Valeriu Doagă

Judecători

Sveatoslav Moldovan

Galina Stratulat

Dumitru Mardari

Iuliana Oprea